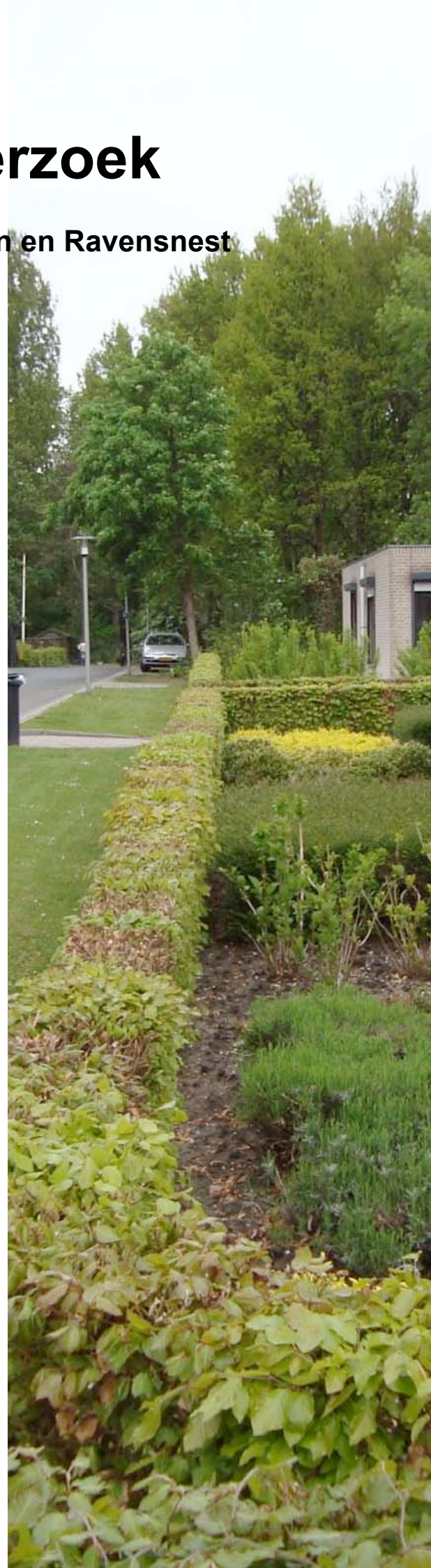

Flora- en faunaonderzoek

Ontwikkeling SOVAK-locaties Zeggelaan en Ravensnest
Terheijden

Actualisatie 2016

Flora- en faunaonderzoek

Ontwikkeling SOVAK-locaties Zeggelaan en Ravensnest Terheijden

Actualisatie 2016

Titel	Flora- en faunaonderzoek Ontwikkeling SOVAK-locaties Zeggelaan en Ravensnest Terheijden Actualisatie 2016
Uitvoering	Bureau Bleijerveld/Ruimte voor Advies
Opdrachtgever	Buro Boot Plesmanstraat 5 3900 AM Veenendaal
Datum	20 oktober 2016
Status	definitief

Andringastrjitte 27
8495 JZ Aldeboarn

tel 0566-632073
bleijerveld@ruimtevooradvies.nl

www.ruimtevooradvies.nl

INHOUD

1	INLEIDING	1
1.1	Aanleiding en doel	
1.2	Opzet onderzoek	
1.3	Plangebied en ingreep	
2	WETTELIJK KADER	5
2.1	Inleiding	
2.2	Flora- en faunawet	
2.3	Natuurbeschermingswet	
2.4	Ecologische hoofdstructuur	
2.5	Rode lijsten	
3	RESULTATEN	9
3.1	Gebiedsbeleid	
3.2	Beschikbare gegevens NDFF	
3.3	Veldonderzoek flora	
3.4	Veldonderzoek fauna	
4	CONCLUSIES	14

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

In Terheijden (gem. Drimmelen) zijn verschillende locaties van zorginstelling Sovak gevestigd. Op twee locaties heeft de instelling het voornemen om het terrein te herontwikkelen. Onderdeel hiervan is de sloop van bestaande bebouwing en nieuwbouw. Verder verdwijnt een deel van de begroeiing. Onder meer bij ruimtelijke ingrepen dient rekening te worden gehouden met beschermde soorten en gebieden. Wet- en regelgeving omtrent deze soorten en gebieden is vastgelegd in de Flora- en faunawet (Ff-wet), Natuurbeschermingswet (NB-wet) en het Streekplan.

Figuur 1. Terheijden met in rood de globale ligging deelgebied A (rechts) en deelgebied B (links).

Het onderhavige rapport beschrijft de resultaten van een zogenaamde *quick scan* van beschermde natuurwaarden in en rond het plangebied. De rapportage kan dienst doen als onderbouwing bij bestemmingsplanwijzigingen en ontheffings- of vergunningaanvragen in het kader van de Ff-wet respectievelijk NB-wet.

Een *quick scan* betreft een beoordeling van de aanwezige natuurwaarden in en rond het plangebied. Bronnenonderzoek, een terreinbezoek en ecologische kennis vormen de basis van de beoordeling. De *quick scan* is een momentopname en geen standaard veldinventarisatie waarbij meerdere veldrondes in een seizoen worden uitgevoerd. Een *quick scan* geeft daardoor een beperkter beeld dan een standaard veldinventarisatie. Omdat het onderzoek een momentopname betreft kan geen rekening worden gehouden met de dynamische aspecten van natuur, zoals migratie en kolonisatie door soorten en veranderd terreingebruik en –beheer na afloop van het onderzoek.

1.2 Opzet onderzoek

Bij de beoordeling van het plangebied is een bronnenonderzoek verricht naar het voorkomen van beschermde soorten en de ligging van beschermde gebieden in de regio. Daarvoor is zover mogelijk en nodig gebruik gemaakt van verspreidingsatlassen en de website van Waarneming. Voor de ligging van beschermde gebieden is gebruikgemaakt van diverse overheidswebsites. Op 15 mei 2013 is het plangebied bezocht. Ten behoeve van de actualisatie zijn de terreinen op 8 juli 2016 opnieuw bezocht. Daarbij is gelet op de daadwerkelijke aanwezigheid van beschermde soorten en indirecte aanwezigheid in de vorm van sporen (verblijfplaatsen, wissels, pootafdrukken en dergelijke). Verder is het terrein beoordeeld op de geschiktheid voor beschermde soorten (habitatbeoordeling).

De uitvoering van het plan heeft enige jaren op zich laten wachten en ook is het ontwerp gewijzigd. Dit is reden geweest om het onderzoek in 2016 te actualiseren. Voorts is een vleermuisonderzoek op de locaties uitgevoerd. Op alle punten is het oorspronkelijke onderzoek gecontroleerd en zonodig aangepast.

1.3 Plangebied en ingreep

De herontwikkeling heeft betrekking op de locatie aan het Ravensnest (deelgebied A) en aan de Zeggelaan (deelgebied B). De locaties liggen in de bebouwde kom te midden van of aansluitend op woonwijken. Het Ravensnest is onderdeel van een cluster van zorglocaties in een parkachtige omgeving. De Zeggelaan betreft een kleine locatie.

Deelgebied A (ca. 3,5 ha)

Het projectgebied beslaat het zorggebouw aan het Ravensnest en het park ten oosten en noorden hiervan. Het zorggebouw bestaat uit een relatief kleine laagbouw van baksteen met deels een plat en deels een pannendak. De gevelmuren beschikken over een ongeïsoleerde spouw met open stootvoegen. Er is een voortuin aanwezig met lage sierbeplanting en een verharde achtertuin. Het parkgedeelte bestaat uit graslanden, een paardenbak, een speeltuin, verschillende bedrijfsgebouwtjes voor dagbesteding en stallen. Langs de randen staat veel opgaande begroeiing in de vorm van singels met wilg, es, eik, esdoorn, beuk en gemengd bosplantsoen in de ondergroei. In het centrum is opgaande begroeiing beperkt tot lage beukenhagen en enkele solitaire bomen. Achter het ravensnest ligt een besloten parkje met vergelijkbare boomsoorten en in het centrum een rij oudere schietwilgen. De diameter van de bomen in het park ligt rond de 40 centimeter. Op het terrein is geen oppervlaktewater aanwezig. Langs de noord- en oostzijde van het terrein loopt een sloot.

Het voornemen bestaat om de inrichting van het gehele projectgebied te wijzigen. De belangrijkste wijziging is de nieuwbouw van de zorggebouwen. Recent zijn twee gebouwen gesloopt ten noordoosten en oosten van het Ravensnest. In afzienbare tijd wordt ook het ravennest afgebroken. Hiervoor in de plaats komt een geschakeld complex op de plaats van het Ravensnest, het besloten parkje en de voormalige locatie ten noorden daarvan. In het parkje moet een deel van de begroeiing hiervoor wijken. In de rest van het park zijn de ingrepen betrekkelijk gering. Ze bestaan uit de aanleg van paden, een poel, een vlindertuin en de aanplant van struiken en bomen. Buiten de nieuwbouwlocatie is geen kap van bomen voorzien.

Figuur 2. Luchtfoto deelgebied A met belangrijkste ingrepen. De landschappelijke wijzigingen in de rest van het terrein zijn niet weergegeven.

Figuur 3. Toekomstige inrichting deelgebied A.

- Blauw: recent gesloopte bebouwing
- Rood: te slopen bebouwing
- Oranje: te kappen bomen
- Wit: globale ligging nieuwbouw
- Geel: projectgrens deelgebied a

Deelgebied B (ca. 0,5 ha)

Het projectgebied bestaat uit een zorggebouw aan de Zeggelaan en een deel van een bosje ten zuiden hiervan. Het gebouw is qua grootte en bouw vergelijkbaar met dat aan het Ravensnest, maar beschikt alleen over een plat dak. De gevel beschikt over een spouw en open stootvoegen. Het is niet bekend of en hoe de spouw geïsoleerd is. Rond het gebouw ligt gazon en lage sierbeplanting. Ten zuiden van het terrein ligt een bosje met eik, wilg, abeel en linde, waarvan veel bomen begroeid zijn met klimop. De struiklaag is slecht ontwikkeld. De diameter van de bomen ligt rond de 30 centimeter. In het projectgebied zelf is geen oppervlaktewater aanwezig, maar in het zuidelijke deel van het bosje ligt een bosvijver. De vijver ligt half-beschaduwde en is sterk verland. Buiten het terrein loopt langs de noord- en westzijde een sloot.

Het voornemen bestaat om de locatie te vervangen door nieuwbouw, waarbij het bestaande gebouw wordt gesloopt. Op ongeveer dezelfde locatie komen twee rijtjes woningen. Uit de inrichtingsschets is opgemaakt dat het nieuwe terrein groter is dan dat van de huidige situatie, zodat aan de noordzijde van het bosje een aantal bomen moet wijken. Mogelijk verdwijnt er ook wat stedelijk groen aan de noordwestzijde van het terrein. In 2014 is het ontwerp gewijzigd (fig. 5). De bebouwing aan de zuidkant heeft een andere orientatie gekregen en de invloedssfeer strekt zich verder uit. Hierdoor zullen aan de zuidzijde meer bomen verdwijnen dan in het oorspronkelijke plan.

Figuur 4. Luchtfoto deelgebied B met de belangrijkste ingrepen voor het vervallen plan.

Figuur 5. Vervallen inrichtingsschets deelgebied B.

- Rood: te slopen bebouwing
- Oranje: te kappen bomen
- Wit: globale ligging nieuwbouw

Figuur 6. Vernieuwd ontwerp deelgebied B.

Foto 1. Noordzijde deelgebied A met rechts het terrein van de voormalige bebouwing.

Foto 2. Voorzijde te slopen bebouwing in deelgebied A.

Foto 3. Achterzijde te slopen bebouwing in deelgebied A met de heemtuin.

Foto 4. Zuidoosthoek deelgebied A met terrein voormalige bebouwing.

Foto 5. Deelgebied B met te slopen gebouw.

Foto 6. Achterzijde te slopen gebouw in deelgebied B.

2 WETTELIJK KADER

2.1 Inleiding

In Nederland is de wetgeving omtrent de bescherming van natuurwaarden gesplitst in soortbescherming en gebiedsbescherming. De bescherming is geregeld in respectievelijk de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. In deze twee wetten zijn de nationale natuurwetgeving en internationale richtlijnen en verdragen verankerd, zoals Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetlands-Convention, Conventie van Bern, Cites en Verdrag van Ramsar.

2.2 Flora- en faunawet

De bescherming van dier- en plantensoorten in Nederland is geregeld via de Flora- en faunawet. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen kan op grond van artikel 75 worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Een ontheffingsaanvraag wordt beoordeeld door de Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I.

Verbodsbepalingen

Art. 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, onwortelen of op andere wijze van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.

Art 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.

Art 10: Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.

Art 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.

Art 12: Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.

De beschermde soorten zijn ondergebracht in drie tabellen die elk een ander beschermingsregime kennen. In tabel 1 zijn de algemene beschermde soorten ondergebracht. In geval van ruimtelijke ingrepen, en bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van tabel 1 een vrijstelling van de verbodsbepalingen. In tabel 2 zijn de minder algemene beschermde soorten ondergebracht. In geval van ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van tabel 1 een vrijstelling van de verbodsbepalingen, mits men werkt op basis van een door het Ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode. In overige gevallen is een ontheffing noodzakelijk, waarbij een lichte toetsing wordt toegepast. In tabel 3 zijn de strikt beschermde soorten ondergebracht, waaronder bijlage 4-soorten van de Habitatrichtlijn. In geval van bestendig gebruik en beheer geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen (uitgezonderd art. 10), mits men werkt op basis van een door het Ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is in alle gevallen is een ontheffing noodzakelijk, waarbij een zware toetsing wordt toegepast. Bij lichte toetsing wordt één criterium gehanteerd:

- 1) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Bij zware toetsing worden drie criteria gehanteerd:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang,
- 2) er is geen alternatief,
- 3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen (Art. 2). Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht

voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

Per 26 augustus 2009 is de beoordeling van ontheffingen en het gebruik van gedragscodes gewijzigd als gevolg van uitspraken van de Raad van State. Verder is de lijst uitgebreid van vogels waarvan de nestplaats jaarrond is beschermd. Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn is het alleen nog mogelijk ontheffing te krijgen op grond van een belang dat is opgenomen in de Habitatrichtlijn. Ontheffing op basis van belang j ' de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling' van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten is niet meer mogelijk. Met betrekking tot de soortgroep vogels kan daarnaast ook geen ontheffing meer worden aangevraagd op basis van belang e 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'. Er is nadruk komen te liggen op het voorkomen van negatieve effecten. Bij ingrepen die negatieve effecten hebben zijn er twee mogelijkheden:

1. Mitigatie

Wanneer door toepassing van mitigerende maatregelen negatieve effecten kunnen worden voorkomen, is een ontheffing niet meer verplicht.

2. Ontheffing

Wanneer mitigatie niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Ontheffing

Bij de beoordeling dienen de volgende vragen in onderstaande volgorde te worden beantwoord:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?
- Is er een wettelijk belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Dienst Regelingen beoordeelt vervolgens of het wettelijk belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en).

Tabel 2-soorten

Tabel 2-soorten worden getoetst aan de gunstige staat van instandhouding. Een gedragscode kan ook uitkomst bieden voor Tabel 2-soorten. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit. Daarbij moet worden aangetoond dat precies zo wordt gewerkt als de gedragscode aangeeft.

Vogels

Voor vogels is ontheffing alleen mogelijk op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Veiligheid van het luchtverkeer (c)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)

Tabel 3-soorten

Bijlage 1-soorten

Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 is ontheffing mogelijk op grond van alle belangen uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. In de praktijk komen bij Bijlage 1-soorten onderstaande vier belangen het meeste voor bij een ontheffing voor een ruimtelijke ingreep.

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Bijlage IV-soorten Habitatrichtlijn

Voor Bijlage IV-soorten uit Tabel 3 is alleen ontheffing mogelijk op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dat zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)

2.3 Natuurbeschermingswet

De NB-wet heeft de bescherming en instandhouding van natuurgebieden met een hoge ecologische waarde in Nederland als doel. Daartoe zijn gebieden aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn (VR-gebieden), Habitatrichtlijn (HR-gebieden) en het Verdrag van Ramsar (Wetlands). Verder vallen ook Beschermde Natuurmonumenten onder de NB-wet. De VR- en HR-gebieden worden samengevat onder de noemer Natura 2000. Voor de Natura 2000-gebieden worden/zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor specifieke vogelsoorten of habitats. Deze kunnen van gebied tot gebied verschillen. De vier genoemde gebieden kunnen overlappen. Activiteiten die een negatief effect hebben op Natura 2000-gebieden zijn verboden. Dat geldt ook voor activiteiten buiten de gebieden die een negatief effect hebben binnen het gebied. Voor activiteiten is een vergunning mogelijk. Een vergunning wordt pas afgegeven wanneer een zogenaamde 'habitattoets' is doorlopen. Hieruit moet blijken dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten niet verslechtert en geen verstoring van soorten optreedt. Een vergunning wordt afgegeven door de betreffende Provincie.

2.4 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

De begrenzing van de EHS wordt door de provincie vastgesteld en is in verwerkt in provinciale streekplannen. Per eenheid zijn natuurdoeltypen geformuleerd. In of in de nabijheid van EHS-gebieden zijn handelingen verboden die de waarden, kenmerken of functies van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van groot openbaar belang. In dat geval dienen negatieve effecten wel te worden gecompenseerd.

2.5 Rode lijsten

Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of duidelijk achteruit zijn gegaan. Rode lijsten hebben een signaleringfunctie en geen juridische status. Plaatsing op de lijst betekent daarom niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van de soort onder de Flora- en faunawet nodig. De Rode lijsten zijn richtinggevend voor toekomstig beleid. Van overheden en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten.

3 RESULTATEN

3.1 Gebiedsbeleid

Beide plangebieden liggen binnen de bebouwde kom en zijn geen onderdeel van beschermde gebieden. In de omgeving van deelgebied a liggen terreinen die tot de Ecologische Hoofdstructuur behoren en tevens zijn aangemerkt als Natte Parel. De terreinen liggen in het buitengebied ten noordoosten en noorden van Terheijden. In het EHS-terrein ten noordoosten van het dorp ligt Kooibosje Terheijden. Dit is aangewezen als Natuurmonument. De overige beschermde gebieden, zoals Natura 2000, liggen op grote afstand van Terheijden. Op grond van het karakter van de ingrepen en het toekomstige gebruik van plangebied a is een negatief effect op de EHS uit te sluiten. Beschermde gebieden komen alleen buiten de bebouwde kom voor. Gezien de kleinschaligheid van het project en de bestemming, zijn negatieve effecten op beschermde gebieden op voorhand uit te sluiten.

Actualisatie 2016

Na 2013 is de bevoegdheid voor de EHS overgedragen aan de provincies. Hierdoor is de naamgeving gewijzigd in Nederlands Natuurnetwerk (NNN). Voorts zijn wijzigingen aangebracht in de begrenzing en de status aangebracht van deelgebieden. Rond het plangebied hebben zich geen relevante wijzigingen voorgedaan en de oorspronkelijke conclusie blijft ongewijzigd.

3.2 Beschikbare gegevens NDFF

In Terheijden zijn zeer weinig gegevens beschikbaar in de databank. Van het plangebied zelf zijn geen gegevens beschikbaar. In de omgeving zijn alleen enkele oude waarnemingen voorhanden van gebruikelijke soorten van groene woonwijken, te weten Kleine karekiet, Groenling en Zwartkop.

3.3 Veldonderzoek flora

Deelgebied A

De open, korte vegetatie op het terrein bestaat uit intensief beheerd gazon en grasland van voedselrijke bodem. In het grasland kwamen allerlei gebruikelijke graslandsoorten voor als Veldereprijs, Gewoon biggenkruid, Witte klaver, Rode klaver, Kleine klaver, Gewone rolklaver, Kruipende boterbloem, Duizendblad en Veldzuring. Plaatselijk was de bodem verstoord. Hier groeiden soorten als Bijvoet, Raapzaad, Ridderzuring, Teunisbloem, Gewone hennepnetel, Late guldenroede, Jakobskruid en Moeraskers. De vegetatie onder begroeiing was kenmerkend voor voedselrijke beschaduwde bodem met soorten als Look-zonder-look, Grote brandnetel, Fluitenkruid, Zevenblad, Kleefkruid, Hondsdraf, Robertskruid en Gewone braam.

Er zijn geen bedreigde of beschermde soorten gevonden. Het voorkomen van strikter beschermde soorten van tabel 2 en 3 wordt uitgesloten.

Actualisatie 2016

De situatie ter plaatse verschilde weinig ten opzichte van 2013. Het veld ten noorden van het Ravensnest was vlak geschoven en laag braak. Recent had het onder water gestaan. De vegetatie was beperkt tot kiemen van grassen en pioniersoorten. De vegetatie in de rest van het terrein was vergelijkbaar met de eerdere situatie. In het plantvak bij de ingang tot het veld groeiden verschillende planten Brede wespenorchis. Deze soort is licht beschermd (tabel 1). In 2013 zijn geen beschermde soorten gevonden. De vondst heeft geen gevolgen voor het plan.

Deelgebied B

Rond het gebouw kwam alleen gazon en plantsoen voor op voedselrijke bodem. Er groeiden algemene soorten van stedelijk gebied, zoals Gewone vogelmuis, Madeliefje, Gewone paardenbloem en Witte klaver. De kruidlaag van het bosje was uitgesproken stikstofrijk met een dichte vegetatie van Zevenblad, Grote brandnetel, Kleefkruid, Look-zonder-look en Fluitenkruid. Langs de vijver groeiden enkele moerassoorten van voedselrijk water, zoals Gele lis en Oeverzegge.

Er zijn geen bedreigde of beschermde soorten gevonden. Het voorkomen van strikter beschermde soorten van tabel 2 en 3 wordt uitgesloten.

Actualisatie 2016

De situatie ter plaatse verschilde niet ten opzichte van 2013. De conclusie met betrekking tot de vegetatie op locatie B blijft ongewijzigd.

3.4 Veldonderzoek fauna

Zoogdieren

Alle inheemse soorten zoogdieren worden beschermd door de Flora- en faunawet. Er zijn alleen sporen van zoogdieren waargenomen in de vorm van holen van kleine soorten. Beide deelgebieden zijn geschikt voor verschillende weinig kritische kleine zoogdieren van tabel 1, zoals Mol, Huispitsmuis, Veldmuis, Rosse woelmuis, Gewone bosspitsmuis en Egel. De strikter beschermde soorten kleine zoogdieren - Grote bosmuis, Eikelmuis, Hazelmuis, Veldspitsmuis, Hamster, Noordse woelmuis en Waterspitsmuis – komen behalve Waterspitsmuis niet in de regio voor. Voor Waterspitsmuis zijn beide deelgebieden niet geschikt als leefgebied. Verblijfplaatsen van grotere soorten zoogdieren zijn uitgesloten. Het voorkomen van verblijfplaatsen van strikter beschermde zoogdieren is uitgesloten.

Actualisatie 2016

Er heeft zich geen verandering voorgedaan in de habitattypen die in het plangebied beschikbaar zijn. Ook zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van strikter beschermde soorten zoogdieren. Op grond hiervan blijft de conclusie met betrekking tot zoogdieren ongewijzigd.

Vleermuizen

Deelgebied A

Alle soorten vleermuizen zijn strikt beschermd (tabel 3/bijlage IV HR). Verblijfplaatsen bevinden zich in bomen of kunstwerken, zoals gebouwen. Het te slopen gebouw aan het Ravensnest is potentieel geschikt als verblijfplaats door de aanwezigheid van een toegankelijke en ongeïsoleerde spouw. Het pannendak is matig geschikt, omdat de randen zijn dichtgemetseld. De te kappen bomen zijn overwegend relatief jong en in goede staat. Hierin zijn op eerste gezicht geen evidente holten gevonden. De schietwilgen in het parkje achter het Ravensnest zijn ooit afgetopt en vertonen hier rot. In twee bomen zaten in ieder geval een spechtengat en een grote ingerotte holte. In theorie kunnen deze holten een functie vervullen als verblijfplaats.

Het terrein als geheel is geschikt als foerageergebied voor verschillende soorten vleermuizen. Op het terrein is veel bosrand aanwezig. De lokale kap van een aantal bomen is hierdoor niet van wezenlijke invloed op het foerageergebied.

Deelgebied B

Het gebouw beschikt over een toegankelijke spouw en is daardoor potentieel geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Het is niet bekend of de spouw is geïsoleerd. Wanneer de spouw is nageïsoleerd, is de kans op verblijfplaatsen klein. De bomen ten zuiden van het

gebouw zijn relatief jong en in goede staat. Als gevolg van de klimopbegroeiing waren de meeste stammen niet controleren op holten. Vanwege de relatief jonge leeftijd en goede staat, wordt de kans op geschikte holten klein geacht.

Het is waarschijnlijk dat het bosje onderdeel is van het foerageergebied van vleermuizen. Vleermuizen foerageren, met name bij dicht bos, voornamelijk aan de bosrand. Het kappen van een deel van de bomen heeft geen negatief effect op de beschikbaarheid aan bosrand. De ingreep heeft daarom geen wezenlijk effect op het foerageergebied.

Aanvullend vleermuisonderzoek deelgebied A + B

Op grond van de potentie voor vleermuizen is in het zomerhalfjaar van 2016 een vleermuisonderzoek uitgevoerd. Het terrein is viermaal bezocht tussen juni en september 2016. In onderstaande tabel zijn de details van de bezoeken weergegeven.

Datum	Aandachtspunt	periode	tijden	Temp.	Wind	weertype
06-06-2016	Kraamkolonies	Ochtend	03:15 – 05:15	13 °C	0 Bft	Onbewolkt
08-07-2016	Kraamkolonies	Ochtend	03:15 – 05:15	12 °C	0 Bft	Onbewolkt
25-08-2016	Paarverblijven	Ochtend	04:30 – 06:30	15 °C	0 Bft	Onbewolkt
23-09-2016	Paarverblijven	Avond	21:30 – 23:30	13 °C	0 Bft	Onbewolkt

Het gebied is in het voorjaar bezocht vanaf zonsondergang of tot zonsopgang. De bezoeken hadden een duur van ongeveer twee uur. De focus van het onderzoek lag in het voorjaar op kraamkolonies. In het najaar lag de focus op paar- en winterverblijven van vleermuizen. Deze bezoeken begonnen later op de avond of duurden langer in verband met de balts die later op de avond begint. In het najaar is speciale aandacht besteed aan nachtelijk zwermen, dat kan duiden op massawinterverblijven. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd door de heer M. Bleijerveld. Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van twee bat detectors, namelijk een Petterson D240x en een Elekon Batlogger M. Het laatste apparaat maakt van alle geluidswaarnemingen een hoogwaardige opname voor een geluidsanalyse met het programma Batscope. Verder is zonodig een kijker gebruikt.

Resultaten voorjaarsonderzoek vleermuizen

Tijdens het voorjaarsonderzoek is weinig activiteit in het gebied waargenomen. De meeste waarnemingen hadden betrekking op Gewone dwergvleermuizen. Verder is af en toe een Ruige dwergvleermuis gehoord en een enkele keer vloog een Rosse vleermuis over. De dwergvleermuizen waren regelmatig in kleine aantallen foeragerend waar te nemen bij de opgaande begroeiing. Omdat het gebied in brede zin over betrekkelijk veel stedelijk groen beschikt zijn er geen locaties gevonden met geconcentreerd foerageergedrag. Dit geldt ook voor het bosje op locatie B. Op geen van de planlocaties zijn in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen of zwermgedrag. Op basis hiervan is geconcludeerd dat zich in de bomen en gebouwen in het plangebied geen verblijfplaatsen van vleermuizen bevonden.

Resultaten najaarsonderzoek vleermuizen

Ook in het najaar bleef de activiteit van vleermuizen laag. Wel was de presentie van Ruige dwergvleermuis toegenomen. Verder zijn voornamelijk Gewone dwergvleermuizen waargenomen. Eenmaal is een langsvliegende Laatvlieger gehoord. In het gebied werd weinig baltsgedrag getoond. Er was een baltsende Gewone dwergvleermuis te horen rond het kantorengebouw aan het Ganzenpad 8 en rond één van de appartementencomplexen bij locatie B (Botzegge). Op geen van de planlocaties zijn in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen of zwermgedrag. Op basis hiervan is geconcludeerd dat zich in de bomen en gebouwen in het plangebied geen verblijfplaatsen van vleermuizen bevonden. Ook winterverblijven worden uitgesloten.

Actualisatie 2016

Uit het vleermuisonderzoek in 2016 is geen belang van het plangebied als verblijfplaats voor vleermuizen gebleken. Zoals in 2013 verondersteld behoren de planlocaties tot het foerageergebied van vleermuizen, maar het belang hiervan is klein. Hiervoor is in Terheijden te veel vergelijkbare begroeiing beschikbaar.

Vogels

Alle inheemse broedvogels zijn beschermd. De Flora- en faunawet maakt onderscheid tussen vogels zonder en met vaste broedplaatsen. Van vogels zonder vaste broedplaats zijn alleen de broedsels beschermd en niet het leefgebied. Van vogels met een vaste broedplaats is naast de broedplaats (jaarrond) ook het functionele leefgebied beschermd. Beide deelgebieden zijn geschikt voor algemene vogels van bos en stedelijk gebied. Op de terreinen waren enkele gewone soorten van stedelijk gebied aanwezig, namelijk Houtduif, Kauw, Koolmees, Pimpelmees, Ekster, Merel Zanglijster, Boerenzwaluw, Tjiftjaf, Fitis, Zwartkop, Tuinfluiter, Kraai, Boomkruiper, Vink, Heggenmus, Roodborst en Winterkoning. In deelgebied B bevond zich een Bonte vliegenvanger. Deze voor stedelijk gebied minder gebruikelijke soort betrof vermoedelijk een doortrekker. De meeste genoemde soorten zullen op of rond het terrein broeden. Van Boerenzwaluw broedden verschillende paren in de dierenverblijven op het terrein. De grote ingerotte holte in een Schietwilg achter het Ravenest was vermoedelijk in gebruik door Kauw. In de bomen zijn geen grotere nesten gevonden met uitzondering van Houtduif. Kenmerkende soorten met een vaste nestplaats binnen het stedelijk gebied zijn Huismus, Ransuil en Gierzwaluw. De drie soorten zijn niet waargenomen. Op basis van de constructiewijze of de ligging van de gebouwen zijn Huismus en Gierzwaluw als broedvogels uit te sluiten. Voor Ransuil ontbraken grotere nesten.

Actualisatie 2016

De situatie in het plangebied verschilde nauwelijks van die in 2013. Tijdens het veldbezoek zijn geen grotere nesten of sporen gevonden die wijzen op vaste nestplaatsen van bijvoorbeeld roofvogels. De conclusies ten aanzien van broedvogels blijven daarom ongewijzigd.

Amfibieën en reptielen

Alle soorten amfibieën en reptielen zijn in meer of mindere mate beschermd. Op beide terreinen komt geen oppervlaktewater voor, zodat voortplanting binnen de terreinen is uitgesloten. In de omgeving komt oppervlaktewater voor in de vorm sloten en een vijver. Deze wateren zijn alleen geschikt voor algemene soorten van tabel 1, zoals Bruine kikker, Kleine watersalamander en Gewone pad. Deze soorten zijn in de landfase in de besloten delen van de plangebieden te verwachten. Het plangebied en de omgeving voldoen niet aan de habitateisen van reptielen.

Actualisatie 2016

Er heeft zich geen verandering voorgedaan in de habitattypen die in het plangebied beschikbaar zijn. Op grond hiervan blijft de conclusie met betrekking tot amfibieën ongewijzigd.

Vissen

Binnen beide plangebieden komt geen oppervlaktewater voor. Een effect op vissen in het algemeen is daarom uitgesloten.

Actualisatie 2016

Het gewijzigde plan is niet van invloed op het oppervlaktewater in de omgeving van de planlocaties. Op grond hiervan blijft de conclusie met betrekking tot vissen ongewijzigd.

Ongewervelden

Het plangebied vertegenwoordigt geen belang voor beschermde soorten uit de overige soortgroepen. Een negatief effect op beschermde soorten uit de groep ongewervelden is uitgesloten.

Actualisatie 2016

De beschermde soorten ongewervelden stellen specifieke eisen aan hun habitat. Deze habitattypen zijn ook in 2016 niet in en rond de planlocaties aanwezig. Op grond hiervan blijft de conclusie met betrekking tot ongewervelden ongewijzigd.

4 CONCLUSIES

Gebiedsbescherming

Beide deelgebieden maken geen deel uit van beschermde gebieden, maar deelgebied A ligt wel in de omgeving van de EHS. Op grond van de ligging, de aard van de ingreep en de bestemming van het terrein is een effect op beschermde gebieden uit te sluiten.

Actualisatie 2016

Er heeft zich geen wezenlijke verandering voorgedaan in de ligging van de beschermde gebieden en de aard van de ruimtelijke ontwikkeling. Daarom is een negatief effect op beschermde gebieden op voorhand uit te sluiten.

Flora

- Er zijn geen bedreigde of beschermde plantensoorten aangetroffen. Het voorkomen van bedreigde en strikter beschermde soorten is uit te sluiten.

Actualisatie 2016

De vegetatie op de planlocaties verschilde weinig van de eerdere samenstelling. Wel is de licht beschermde soort Brede wespenorchis van tabel 1 gevonden. Voor soorten van tabel 1 geldt een algemene ontheffing van de verbodsartikelen voor zover het een ruimtelijke ontwikkeling betreft. De aanwezigheid van de soort is daarom niet van invloed op het plan.

Fauna

- De ingreep kan een negatief effect hebben op tabel 1-soorten uit de groepen zoogdieren en amfibieën. Voor dergelijke soorten geldt een algemene vrijstelling in geval van ruimtelijke ontwikkelingen.

Actualisatie 2016

Er hebben zich geen wijzigingen voorgedaan met betrekking tot zoogdieren.

- Beide deelgebieden zijn potentieel geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen (tabel 3/bijlage IV HR) wat betreft de te slopen bebouwing, met name voor Gewone en Ruige dwergvleermuis. Van de te kappen bomen zijn vermoedelijk alleen de Schietwilgen achter het Ravensnest in deelgebied A potentieel geschikt als verblijfplaats.

Actualisatie 2016

Uit het vleermuisonderzoek is gebleken dat er zich in de bomen en gebouwen op de planlocaties geen verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden. Het belang van de terreinen als foerageergebied is te verwaarlozen.

- In de opgaande begroeiing zijn broedsels van vogels zonder vaste nestplaatsen te verwachten, met name in de oudere bomen en hoger struweel. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor niet-vaste nestplaatsen op of in de gebouwen en deze zijn ook niet te verwachten.

Actualisatie 2016

Er hebben zich geen wijzigingen voorgedaan met betrekking tot broedvogels.

- Het voorkomen van vaste nestplaatsen van vogels in de gebouwen en te kappen bomen van beide deelgebieden is uit te sluiten.

Actualisatie 2016

Er hebben zich geen wijzigingen voorgedaan met betrekking tot broedvogels met vaste nestplaatsen.

- Het plan is niet van invloed op strikter beschermde zoogdieren, reptielen, strikter beschermde amfibieën, vissen en ongewervelden.

Actualisatie 2016

Er hebben zich geen wijzigingen voorgedaan met betrekking tot de overige soortgroepen

Uit het actualisatie-onderzoek in 2016 is gebleken dat het plan – wat de strikter beschermde soorten betreft – een negatief effect kan hebben op de broedvogels zonder vaste nestplaats. Het is verboden broedsels van vogels te verstoren of te vernielen.

Daarom dient het rooien van groen en het slopen van het complex buiten de periode half maart – half juli te gebeuren. Eerdere en latere nestgevallen zijn mogelijk. Het is veiliger om niet te werken in de periode half maart-half augustus. In de periode half september - februari is de kans op verstoring van broedsels klein.

